

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal :
piacsz. Dietrich-ház, 277 szám.

Előfizetheti Kolozsvárt Stein János úr középvezető könyvkereskedésében, valamint a szerkesztőségnél; vidékről minden postahivatalnál. Előfizetési díj félre 6 pf. évfolyamra 3 pf.

Hirdetések 10 p. kr. beiktatási bélyeg díj,
s minden négyhasábos egy sor után 4 p. kr.-nak Stein középvezető kereskedésébe beküldése mellett kiadatnak.

Figyelmeztetésül.

Lapjainkból még mind szolgálhatunk teljes számú példányokkal. Előfizetési díj a birodalomban **három**, külföldre a postabémiatt **öt** ezüst rnsforint évfolyamra.

PÁLFY JÁNOS.

Magyar még nem volt soha oly szerencsés, mint a Kolozsvári közlő, mely újja alakulta óta szinte minden számába legnagyobb mérvű honfi-áldozatok sorát legelőbb adta.

Azon minden vezércikknek hatalmasabb vezércikk, melyek „közlemények az erd. múzeum-egyleti ajnlatok iránt” cím alatt lapjaink fényét képezik, és épezendik, s melyben nem egyes publicista, hanem egy lomolyan lelkesedni tudó nemzet egy részének geniusza beszélt, s mondott nagyokat, szépeket, megcségyenithet ama szűkebb körök, kik separatisticus törekvésnek akarják hirdetni, ha egy részvétőtől jórészt távol eső száma egy nemzetiségnek, önmagát saját provinciális felületében is mivelt, s az irodalom s tudományosság forrásait közvetlen közelében is felnyitni igyekszik.

Ágyszerű, meghatározó volt azon áldozat sora, melyet a múzeumgyűjtemény Maenasi tizezerekben számláltak le; de szintegy nagyszerű és meghatározó az is, melyet egy szegény szakács Merzók János utolsó 12 pfintjában tett le a nemzet s haza tudományossága oltárára, azon nyilatkozáttal, hogy nem árhat, míg több pénzt szerezhetne, félvén attól, nehogyddig meghaljon, s így kimaradjon az áldozók sorából (ld K. K. 42 sz.) Ezt a magyarhoni lapok között egyed a Magyar Sajtó fogta fel; egyedül ezen lap közölte tann a legutolsó áldozatot is. Ezen fel-

fogásunk szerint azon fényes és meglepő áldozatok közt, melyek Erdélynek örök dicsőségére válnak, egyik legfényesebb, a legnagyobb áldozat, a **PÁLFY JÁNOS**é, ki minden vagyonát múzeumunknak szentel.

PÁLFY JÁNOS, kit a fatum keze jelen ápril hó 10-én hazánk kebeléből egy boldogabb hazába elszólta, született 1805-dik évben; családjá egyik a székelyföld tekintélyes (primori) főnemesi családjai közül, mely család inkább Udvarhelyszéken tartja lakását. Nemzeti halottunk, mert méltán nevezhetjük őt így, fiatalkorában a katonai pályára szánta volt magát, hol már kitűnő rangot nyert; azonban 1836 tájatt e pályáról visszalépve, magát a költészeti s publicistai tanulmányoknak adta. Erdődi János név alatt közreadott beszédeiben egy sokat ígérő szépirodalmi író jelentkezett, őt azonban a sors küldetéséből pályára hívta, s már az 1840-ki országgyűlésen, mint Küküllőmegye képviselője, egyike volt az országos ellenzék legelősebb szónokainak. Így képviselte több gyűléseken mind végig a fennebbi törvényhatóságot, s heves vérválkatta őt a forradalom zászlói alá vonta. Azonban annak legnagyobb tulzáit nem osztotta, s a fájdalommal emlékü debreczeni nyilatkozványának ellensége volt. Az uralkodó Főlség kegyelme kiterjesztve felette védszárnyait, mult év nyarán tért vissza Erdélybe. Egy fűrdőn töltöttem a nyarat az elhunytal, hova hasonlatosnak tetsző betegségünk vitt, vártuk mindketten ezt az új tavaszt, melyben ő falummal szomszédos birtokába volt átköltözendő, hol szellemus társaságát élvezhettem volna, és im eljött az új tavasz, s én Kolozsvárról, ő — az egekben!

Már akkor kevés remény lehetett életéhez, mit ő nem hitt, tudósorvadásban szenvedett, józan de viharos multja után. Ez irrtázatos, ez oly szomorító betegség vitte őt még kora sírjába.

Mindvégig osztozott lelke a közügyekben, s e legtöbb években is a P. Napló és M. Sajtó hasábjain névbetű jegyei alatt tartalomteljes vezércikkeit láthatók.

Volt szerencsém láthatni végrendeletét, melyet, mint az elhunyt lelkét, a hon szerelme lengett át. Egyszerű sirt ohajt Küküllőn, udvara magányában, s mely fölött saját keze által ültetett fái s virányai zöldeljenek. Viraszthatja álmát egyszerű sírkő, de csak úgy, ha azt a múzeum-egylet, mint törvényes örököse akarná emelni.

Mennyi érzélem minden során! Neve kijött lapunk hasábjain, mint egyszerű részvényes, mindenki hibáztatta őt, hogy ily szent cizlra csak annyit ajánlott; és

senki sem sejté, hogy már akkor magasztos végrendelete, illetékes kezek közt volt; s ő nyugodtan hallgatta a gáncsot, szép szerénységében.

Az elhunyt küküllői birtokát, a kis-küküllő mellett egy izletes nemesi udvar ékíti, általa plántált igen kellemes kerttel, utána szántók, kaszálók, erdő, melyekért e korlátolt viszonyok közt is 600 pfint haszonbért fizettek.

Alkalmassint ismerem e birtokot, s bizonyosan megér az húszer pforintot. És ez már múzeumegyletünké, azon kikötéssel, hogy azt véglegesen eladni vagy átcsereálni nem szabad.

Életét hű nő nem vigasztalta, nem mosolyogtak reá nyájás gyermekek...

„Ah a nőtelennek tünemény világa,
A hol ő bujdosik, csak egy vadon honol,
Melyen a nyomorult mihelyest áthaga,
Enyészten enyésznek utána a nyomok.”

mondja valahol Szemere P. — De ki a hazának úgy élt, egy közcsalád — a nemzet — kegyeletében, örökre megőrizve leendő dicső neve.

OECONOMIAI SZÉTTEKINTÉSEK.

II.

Európa két leghatalmasb talentum államgazdászát két ellenkező eszmét állított fel valamely nemzet, s illetőleg birodalom felvirágzására.

Smith eszméje volt a munkának világpolgárrati szempontból felosztása, mely fogalmon belül az egyes nemzet, saját physisai helyzetéhez képest, mint szakiparos a más szakiparoshoz, saját professióval birjon, s annak kifejtésében keresse saját jólétét, melyet a megosztatlanul eléggé nem tökélyesíthető munkaszakok összezavarása által nehezen érhetne el.

Ellenben Liszt minden egyes nemzetiség feladatát vallja, — megosztva ugyan a munkát de csakis saját kebelében, — oda törekedni, hogy minden munkaszakokban az előpéldányként álló nemzetekkel képes lehessen versenyezni.

Ezen alapeszmék elég magyarázatul szolgálnak arra, hogy minő indokból pártolja Smith a szabad kereskedést, List pedig a védvámrendszert egy ideig, mig t. i. vala-

SZÁMOLÁSUNK.

Mi le utódaink közvéleménye?
Mit sának késő századok felőlünk?
Felfók-e, hogy a határ kimérve
A nyen tul hiában képzölődünk?
Eszéssb tán ki épít egy faházat
Mint ki fellegvárta télen vágott.

Alarjár a sas, ha szárnyát megtörték,
S keves lesz fészke, bár nem szirtre rakja,
Merle fészkebből szintugy felszállhat még,
S feőket úszhat, fiatal magzatja! —
A vzbefűlő keresi-e valyon:
Mogy új világ, melyet elfoglaljon?

Ármi lesz utódaink véleménye...
Mk már akkor az ég előtt számoltunk,
S volt nekünk a küzdomok fővénye,
Da hazához mindig hívek voltunk.
Áozzan az utód, vagy szivből áldjon,
Ck legyen magyar, a ki megbíráljon.

ZONDI.

Nyílt levél

T. Vass József tanár urhoz.

A tan urnak az erdélyi történelmi kútfők megismeretése köi sok lényes érdeme van, hogy azt minden tudománybarátoknál kötelessége.

E tárgyban t. tanár ur több jeles cikket irt, és sok régi becses okmányt hozott napfényre. Így közelebbről is: „Pótléksorok I. Rákóczy György és Bethlen István versenységéhez.” *) irt közleményében három, még eddig közönségesen nem ismert, fontos és nagy historiai beccsel bíró okiratot közölt, sőt biztos kiltást nyujt az iránt is, hogy néhai Kerekes Ábel, volt szászvárosi iskola tanárának, az 1848-diki forradalom dülása által Gerenden, nagyméltóságú Kemény József gróf történetünk ősi lakán megsemmisített**) gyűjteményének hihetőleg eredeti példányait felföldözni a t. tanár urnak sikerülend.

Ezen nemes és hazafiai vállalatához a t. tanár urnak lelkéből szerencsét és teljes sikert kívánok. Addig is azonban, mig ezen fáradozása ohajtott célét érte, e „Nyílt levelem” által a t. tanár urat, a fennemlített tárgyra vonatkozólag, nagy örömhírral akarom meglepni.

A károlyfőhérvári Balthyáni-intézet könyvtára kézirategyűjteményének egyik chartophylacium kötetében, melyben 398 régi oklevél van összefűzve, és a mely jelenleg fűrkészt és tudományos felhasználást végett, a nagyérdemű könyvtárnok ur szíveségéből, éppen kezemnél van, részint eredeti példányokban, részint hiteles másolatokban, melyek I. Rákóczy György fejedelmi irodájában készültek, s azért az eredetiek hitelességével bírnak, harminczhét (37) okiratra találom, melyek mind az I. Rákóczy György és Bethlen István versenységéhez, mind a Zólyomi Dávid és Székely Mózes viszályához, mind pedig más tekintetben igen nevezetes, eddig alig ismert adatokat tartalmaznak.

Hogy a t. tanár urnak lelki örömét jobban felfokozzam, ime közlöm ezen írományok sorozatát chronologiai rendben:

1. I. Rákóczy György levele Bethlen Istvánhoz. 1636. január 4-d.
2. „ „ „ „ a római császárhoz (deák). 1636. jan. 29.
3. „ „ „ „ Eszterházy Miklós nádorhoz. 1636 jan. 29.

*) L. Új Magyar Múzeum. Szerk. és kiadja Toldy Ferencz. Pest, 1856. X. füz. 506—524 l.

**) L. Új Magyar Múzeum. Pest, 1855. 8r. VII. és VIII. füz. 418 l.

(Ily forma levél iratott Pázmány Péter bíbornokhoz is.)
4. „ „ „ „ Bornemissza János kassai parancsnokhoz. 1636. jan. 29.

*) 5. „ „ „ „ magyarországi rendekhez. 1636. febr. 1.

6. Súlyok István szatmári követ utasítása. 1636. február 11.

(Súlyok Istvánt I. Rákóczy György, mint hív és udvari belső emberét, a fennforgó versenységben követül küldötte Szatmarba.)

7. I. Rákóczy György levele Daruszalit Idryszli ágához, a török császár belső halmesteréhez (igy!) 1636. febr. 20.

8. I. Rákóczy György levele Nisánczi Musztafa pasához. 1636. febr. 20.

9. Az ország (Erdély) levele Kizlár ágához. 1636. febr. 20.

10. „ „ „ „ a török szultánhoz. 1636. febr. 26.

(E szerint iratott a főmuftinak és még két török vezérnek.)
11. A portára benemelt követek felhatalmazó levele. 1636. febr. 26.

(Ezen követek voltak: Tholdalagi Mihály, ekkor I. Rákóczy György tanácsosa és maros-széki főkapitány; Haller Péter, Ugron Pál, udvarhelyszéki főkirálybíró; és Reitsch Ferencz, medgyesi polgármester.)

**) 12. I. Rákóczy György levele a török császárhoz. 1636. febr. 28.

*** 13. „ „ „ „ a portai kaimakához. 1636. febr. 28.

(Ily forma levél menesztetett a főmuftihoz, Csezlár ágához és Rizmasidszi vezérhez is.)

*) 14. I. Rákóczy György levele a budai vezérhez. 1636. febr. 28.

15. Bornemissza János levele Bethlen Péterhez. 1636. márcz. 2.

*) Hihetőleg egy a Kerekes Ábel gyűjteményében 10-dik szám alatt említett. — V. Új Magyar Múzeum. 1856. X. füz. 508. l.

) Ezen levél Kerekes gyűjteményében az 1. sz. a. említettik. Mind erre, mind a *) **) és *) alattakra nézve. V. Új Magyar Múzeum. 1856. 8r. X. füz. 508. lap.

Ha Europa egyszerre külön nemzetiségi fajokra válnék el, s szövetkeznek, három nemzetiség birhatna csakis önállósággal, a szláv, german és gall. Sőt kérdésbe vonhatni, ha vajjon a germanokkal most közös világpolitikai érdekek alatt álló kisebb nemzetek elvesztésével ké-

És ezen közvetítő eszme csak ez lehetne nézetem szerint: minden birodalom, s abban minden külön nemzetiség jogosultva van azon industrialis előhaladásra, melyet a föld valamely nemzete elérhetett; de minden népnek saját képessége, physikai helyzete s va-

DÓZSA D.

Szamos környei levelek.

II. A nép különös véleménynyel van határ-feltöltés és tagosítás felől. Széltiben eszik, csak a nagy földbirtokosok akarják a tagosítást. Ő Felsége nem akarja, különben kényszerítő törvényt hozott volna felőle. Az urak akarják, hogy csordát ne tarthassanak a községek, hogy nyomásképpen, s így a szegényebb birtokosok s a marhája után ő birtoktalansztályra jussanak. Egy általános dugás és borusz fenekedés kezd terjedni a nép alsóbb régeiben. Ez szerencsétlen irány, minek megmérhetetlen következményei lehetnek. A nagyobb birtokosok a népryűlöletnek zsákmánytárgyául lehetnek ily körülmények között kitétetve; mi, ha orrunkon kissé tovább látunk s a tartományok eseményeire gondolunk, nem lehet aggodalmatlan állapot. A nép nem veszi fel, hogy a birtokos aránylag fizeti az adót; nem gondol arra, hogy a magyar nemesség cselekvő életének megszűnésével, a lovagias nagylelkűség helyett, az igazságnak kell életbe lépnie; csak azt a birtokos: Ő Felsége nem akarja, mert különben kényszerítő törvényt hozott volna. Vannak a közép-osztályban is többen, kik a határ-feltöltést és a tagosítást is, főleg városokon s ahol sok apró birtokos van, nem tartják célirányosnak. Ugyanis majoratus vagy minimum-törvény nélkül a határ 10-15 év múlva ismét állására kerül. ¹⁾ Jobbnak tartják a hironi törvényt, mely, bölgy, ugynevezett járó rendszerrel minden éven ugárgaban hagyassék legelőnek, kettő pedig használtassék, ²⁾ s marhát csakis birtokaránylag lehessen az ugáron legeltetni. Az istálló rendszerre így lassaként el lehetne készülni, mi azonban marhatenyésztésük kára nélkül bajosan eshetik, mert csak a szabadban nőik szép szarvú ökrök s eleven tüzes lovak, az istálló börtön a szegény marhának, hol elsoványul s lomhává válik ³⁾ Nagy zökkené-

²⁾ Ki legparányibb fogalommal bír mezőgazdaságról,

- [illegible]

29. Homonnai gróf Drugeth János levele Rakóczyhoz. 1636. július 27.
30. Bethlen Péter levele Barsay Sándorhoz. 1636. sept. 15. (Barsay Sándor ekkor, mint Rakóczy híve, Husztnak várnagya volt.)
31. Az erdélyiek válasza a budai vezér első postulatumaira. 1636. octob. 26.
32. A budai vezérhez küldött követek utasítása. 1636. octob. 26.
33. Az ország assecuratioja a béke tárgyában. 1636. decemb. 1.
34. I. Rakóczy György és Bethlen István közti békeség *) 1636. decemb. 4.
35. Az ország levele a portai kaimakámhoz, melyben neki tíz ezer taller ígértetik, ha ő Rakóczy számára új athnamét eszközöl. 1636. decemb. 4.
36. Rakóczy reversalisa a megkötött béke ügyében. 1636. decemb. 4.
37. Haller István és Szalánczi István, I. Rakóczy György biztosainak levele Bethlen Istvánhoz, melyben tudatják, hogy Rakóczy Bethlennek erdélyi jószágait kiadta. 1636. dec. 26.
- Az itt elősorolt okiratok egy részét már magamnak leír-

(*) Ezen szám alatti eredeti okirat a Szilágyi Sándor t. nr. III-d. számú példányáról (olv. Uj M. Muz. 1856. V. füzt, 245—250. l.) összehangzik, csak hogy Szilágyi ur másolat levén, abban több leírasi hibák fordulnak elő, melyek néha nem csak értelmezavarok, hanem lönyegeseek is. T. Szilágyi tanár ur iránti figyelemből kijavított. A Szilágyi tanár ur közleménye 245. l. „Principes Transilvaniae” után még ez következik: „Partium Regni Hungariae Domini, et Sculorum Comes etc. Notificamus helyett: notum facimus; 246. l. 2 és 6. sor. Hatalmassága helyett: Nagysága; 10. sor. mi azért h. mi is azért; 11. sor. Kegyelmekekhez h. Kegyelmeihez; 247. l. 1. sor. Ifju Bethlen h. Ifjabbik gróf Bethlen; 9. sor. Monorának impetitora h. Monorának is impetitora; 13. sor. eresztette kezünkben h. eresztettette volt kezünkben. Alulról 5-d. sor. két ezer h. hét ezer; 248. l. 4. sor. amistia h. amnestia; 9. sor. több várait h. több falcisai várait; 14. sor. articulus excipiallya h. articulus alól excipiallyá; 249. l. 14. sor. igazsággal hozzánk, folytatlat: és az országához is; 16. sor. irtak az országban h. az ország irt; 21. sor. hozzájok h. hazájokhoz; 25. sor. birodalmokon h. birodalmunkon; 30. sor. Kopán h. Topán; 250. l. 9. sor. is jelen h. is ez jelen; 11. sor. megtartauk h. megtartjuk; 16. sor. effectu. Allyon h. effectuálván.

igaz tisztó,
Dr. Ötvös Ágda, m. k.

*) Uj Magyar Muzeum. 1855. VII. és VIII. füzet. lapon.

**) Uj Magyar Muzeum. 1856. X. füz. 510 lap.

sek és bukások nélkül jelen birtokviszonyaink át nem alakulhatnak. S ha átalakulnak, mint hajdan a görög nemzetet a heloták, a megszaporodó proletáriusok szüntelen memento morira emlékeztetnek, csak lelkiismeretlen szó kell, ki őket felbátorítsa. *) Nagy bajban vagyunk. Ki adja kezünkbe az Ariane-fonalat, mely — ha Minotauruszt megöltük — a tévelyből kivezéreljen? Ó Flge magyárhoni körútjából talán valami sugár e tekintetben is vetődni fog reánk. Mikor a valóságot elvesztettük, reménnyel kell táplálkoznunk.

ZÖMLÉN.

KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

— Mult kedden este az itten állomásozó cs. kir. katonaság nagyszerű faklyaszénével búcsúzott el osztrálpáncsnok és altábornagy Czobor urtól. A közkedvesség, tisztos harczi, kire városunk lakói sokáig kedvesen fognak emlékezni. Olaszországba utazott egy más osztrálpáncsnokságot venni át.

— E lapok főmunkatársához az általa hirdetett Bereczki ekének a gazdasági egyet részére leendő megszerezhetése körüli közbejárás iránt, az egyet alelnöke m. Tisza László ur egy felkérő levelet intézett. A válaszban egy próba szántás is lőn ajánlva, s Bereczki ur, egy saját találmányu eke átadására felszólított. A további eredményeket közölni fogjuk.

— A „Kr. Ztg.“ írja: Rég ideje, hogy mitse közlünk a tervezett erdélyi vasutról, minél fogva ezen nevezetes kérdés egészen háttérbe szorult. Sokan úgy hiszik, hogy Erdély legálabb is tíz évvel később fogja az iránti reményeit teljesedébe menve látni. De a dolog nem áll így. A magas kormány az erdélyi vasutertel mind a legfőbb figyelemre méltatja, s az alkudozások még mindig folyamatban vannak báró Rotschild, herceg Galiera s más tőkepénzes urakkal. A dunai fejedelemségekben fölmerült politikai kérdések és az európai pénzpiac jelenlegi állása okozza, hogy az erdélyi vaspályát érdeklő intézkedések egyelőre félbeszakadtak, míhelt azonban a pénzpiac jobban fog állani és a dunai fejedelemségek kérdését az európai hatalmasságok megoldották, bizonyos, hogy a vaspályá-vonalhoz azonnal hozzáfognak és egész a Fekete-tengerig vezetik.

E részben a kolosvári vonal mellett új remények merültek fel, a mennyiben valószínű hírek a szepeni és kolosvári alapító társaság fusiojához nyújtanak kitalást.

— A vállalkozók, a kik a szolnok-debreczeni és nagyvárad vaspályá felső építését átvették, már minden munkára nézve aláírták a szerződést az illető mesterektől. Pályaudvarak lesznek Török-Sz.-Miklós, Kisujszállás, Fegyvernek, Karczag és Debreczenben, tovább Sáp, Berettyó-Ujfalu, Keresztes és Nagyváradon.

— Ö cs. k. ap. felségé f. é. márcz. 24-ki legf. határozata által a magasb fogalmazási szolgálathoz a pénzügyészségek-nél Magyar-, Horvát-, Tót-, Erdélyországbán, a Szerb vajdaság és temesi bánóságok szükséges gyakorlati vizsgálatok iránt, új határozmányokat hagyott jóvá. 1. és 2. osztályu segédek, vagy egy tanácsos állomásának elnyerése végett a folyamodó köteles magát az ügyvédi és pénzügyészségi vizsgálatnak jó sikerrel alávetni.

— A birodalmi törvénylap egy császári rendeletet hozott az új népszámlálásra vonatkozó. Az általános népszámlálás, a leghasznosabb házi állatok foltvételével együtt, jövőre minden hatodik évben az egész ausztriai birodalomban egyszerre fog megkezdetni oct. 31-én, hogy márcz. végeig az átnevezet már a miniszteriumhoz kerülhessenek. A főátnevezetekben lesznek kimutatva egyes országok szerint: a városok, külvárosok, mezővárosok, faluk, házak és lakostályok, a lakosok száma, vallás, aztán foglalkozásuk szerint A foglalkozásnak 18 neme lesz megkülönböztetve: papok, hivatalnokok, katonák, írók és művészek, ügyvédek és jegyzők, gyógyszeresek, földbirtokosok, ház- és földtulajdonosok, gyárosok és iparosok, kereskedők, hajósok és halászok, a mezőgazdaszat, ipar és kereskedelem segéd munkásai, más szolgák, napzámosok, más férfi-személyek 14 éven fölül, más nők és gyermekek. Megkülönböztetnek koruk, állapotuk és tartózkodásuk szerint. Hozzá a nem ehhez kapcsolva a házi állatok kimutatása, ugyint a ménék, kanczák, lovak, csikók, lószvérek, szamarak, bikák, tehenek, ökrök, borjak, szamarak, juhok, kecskék és sertések száma. Az idegenek is belefoglalhatnak, kivéve az utazókat.

— Szalay László velős és avatott tollából megjelent M. T. Cicero egyik legszebb munkája és hagyománya „a kötelességek ról”, melyben a tapasztalt nagy római államférfi a közügyekben töltött hosszú kora s tanulmányai gyümölcseit, a bölcsesség aphorizmainak gazdag bányáját a késő nemzedék számára lerakta.

— Mommsen ur, a római történelemről irtjeles mű híres szerzője, Humboldt Sándor közbejárására azon kedvező helyzetbe tetetett, hogy e nyáron Erdélybe utazván, bérczes hazánkban a római feliratok további alapos buvárlása végett több hétig fog időzni.

meg van győződve, hogy váltó-gazdaszat nélkül nem lehet gazdálkodni, a hármás dűlölvel pedig, s általában ha a szántót csorda járja, a váltógazdaszat képtelenség.

*) Azt hiszszük, érdemes barátunk itt nem saját nézetét mondja el; mert hisz azt mind tudjuk, hogy istálló-rendszer nélkül, marhatenyésztést, nemesítést úzni nem lehet, nem főként hús tejelő marhák tenyésztését, avagy nem az istálló-rendszer folytán érték el az angolok durham és angus s a frankok normandei marhafajakkal a hústermelés és tejelés „non plus ultra”-ját? Nekünk lehet szerencsénk hazánk legnagyobb gazdasági írójára, Korizmicra hivatkozni, ki midőn a magyar marhafajt, minden fajok őstörzsének lenni állítja, egyszersmind ezen fajt kiképzését egyedül az istálló-rendszertől várja. A mi a lötenyésztést illeti, e részben csikókorukban azoknak szabado-ni nevelését mink is észleztünk látjuk, s ez a tagosítás uán is átvihető, mert a lötenyésztés mindig a nagyobb birtokok feladata lesz, hol pedig cs. kőskerteket, legelő-tanyákat kiszakítania a tulajdonos hatalmában áll.

*) Kik ilyesmin aggodnak, vegyék elé Erdély népességi számlát, s nézzék meg az erős nemesség, a műiparos kereskedő, s a nagy felszabadult s birtokossá vált nép lélekszámát, s mutassák meg hol a proletár Erdélyben, mely nyugalmunkat fenyegethetné?

— Portuaro Bernardo atya ez évben olasz egyházi szónoklatot fog tartani Buda város egyik templomában.

— A legközelebbi longchamps-i hadi szemle alkalmával Napoleon császár egy katonagyermeket pillantván meg a zuavok között, odament hozzá és barátságosan megveregette a kis zuav vállát, mire a gyermek bátran így szólt: „Miért nincs a kis császári herceg a zuavok közt?” — „Mert a gránátosok közé adtam” — felelé a császár. — „Tudom, felség” — felelé a gyermek — de nekünk is kéne ám egy kis herceg.” — „Fiam, ezt mond a császárnénak, ez az ő dolga. Jer, kövess és beszélj vele!” — Erre a fiút a császárnéhoz vezetve, ez jóízűen nevelt és tréfa fölött.

— A „Presse” estilapja azon nevezetes hirt hozza, „hogy az ausztriai birodalom reorganisatiojának nagy műve gyorsan halad előre, s rendkívül nevezetes intézkedéseknek néznek elibe, melyek legközelebből nyilvánosságra fognak hozni.

— A „P. Lloyd”-nak Bécsből meglehetősen hiteles külfölből írják, hogy ő felsége a magyar protestánsok azon kérelmeit, hogy közszinatót tarthassanak, Pesten mulatása alkalmával fogja megadni. A magas kormány, mely a superintendentiákat szabad véleményadás végett szította fel, ezt nem üres formáság kedvéért tette, hanem világosan akarta tudni az egyház nézetét az annak szántalkotmányra nézve, hogy a jogos kívánatoknak és valódi szükségeknek eleget tehessen. Miután pedig belátta, hogy a közszinató megtartása — Itálános obajtas, a magas kormány tettel bizonyítja be jóakaró érzületét a protestáns egyház iránta bizonyos remélhető zsinatgyűlés által.

— Egy bécsi keztyűgyártó tyukbörkeztűket csinál, melyek oly finomak, hogy egy pár könnyen befér egy dióhéjba.

— A brüsszeli jótékonyági congressus ez idei ülését M. Frankfurtban fogja megtartani. A tanácskozás három tárgy körül fog és pedig jótékony ápolás, a népnevelés és börtönrendszere reformja körül forogni. Egy philantropicus érzelmű ur, Dutrone, egyszersmind 300 frankot tűzött ki azon kérdés megoldására, hogy mik legyenek az izsákoság elharapozásának okai és hogy lehetne azt legyőzni. E díjt legkönnyebben nyerhetné el egy vén részeges, ha megírva memoire-jait, beküldené a jótékonyági congressusnak.

— Felszólítás. *) Miután „Gyakorlati magyar nyelv-tan (Praktische ungarische Sprachlehre)” című művem folyó év júniusában sajtó alól ki fog kerülni: tisztelettel felkérem előfizetési ívtartóimat, a nálak aláírt példányok jegyzékét május 15-ig beküldeni. Dézs, 20. ápril. 1857.

Kovács Samu.

KÖR-LEVÉL.

A mezsei gazdaszatban vannak oly természetmennyek, melyek bizonyos helyek, éghajlatok kizáró tulajdona. Ily természetmenny a bor, melyet a szőlőhegyek földtán fekvése határoz meg. Például a Château Lafite, Château Latour, Château Margaux, St-Estéphe és sok más veres bordeauxi borokat az Ay, Sillery, Versenay és Bouzy francia pezsgő borait. Éppen úgy mint a tokai, ruszthi vagy mènesi aszút, az érmelléki bakort, a budai pirost másult természetmenny nem lehet, mint szőlőföldükön, melynek nevévelik.

Az izlés, a divat, némely borokat világhírűvé tett. Vannak némely alkalmak, körök conjuncturák, melyekben azokat nélkülözni nem lehet. Ezt tudva, vannak számtalan borkereskedők, kik visszaélnak a bennök helyezett bizalommal, el- és megkeresztelt borokkal csalják a vevő közönséget, nem gondolva becsületükkel, csak gaddagulásra dolgoznak.

De vannak ellenben borok, különösen Magyar- és Erdélyországiak, melyek főzök, zamatok s erejöknel fogva a világkereskedésben egy még eddig ki nem elégtett hégz kiállításra szánvák. De ezeknek megismeretése — kereskedelmi összeköttetés és jó kezelés hiánya — még eddig minden utat elzárt rendeltetések betöltésére.

E két elmondott igazság érzete azon vágyat gerjeszt benem, hogy e nehéz pályát megkezdjem. A bor kezelést, a pincegazdálkodást, a borsali kereskedést tökéletesen magamával akarván tenni, Franciaország két legnevezeteseb birtokosával és borkereskedőjével H. & C. Balaresque Bordeaux-ban, Delbek és Berghes urakkal Reimsben szerződtem.

E két ház világszerre esmeretes becsületessége kezességek a nagy közönség előtt a felől, hogy mind azok, kik jó francia Bordeaux- és pezsgő borokat akarnak venni, a legfinomabb, tisztább, minden hamisítás nélküli valóságos jó neműekkel lesznek ellátva.

Másfelől e házak széles összeköttetések Európá, Amerika és Ausztráliával, egy kész vert út a világkereskedésben magyar borainkra nézve, míhelt azok a sikerrel megjelenítésre illelőleg előkészítettek.

Ezen utóbira nézve bátor vagyok a magyar szőlőbirtokosokat felhívni, szőlőiket el nem hanyagoltatni, hanem azokat bár mi áldozattal jól művelteni, mert pár év múlva alakuland a hazában terjedelmesebb pince-kezelés, francia modorban, ahoz értő francia kezelők által, mely a bors-gazdák fáradságait, előleges költségeit szép nyereseményekkel fogja jutalmazni.

Időszakonként e tárgyat illetőleg hírlap útján némely esmeretéseket közlökend, egy annak idejében egy bővebb és kimerítőbb programot bátor lesznek a bors-gazda-közönségnek eleibe terjesztieni. Ugy szintén ha ne talán valaki bors gazdánk közül némi magán felvilágosítást óhajtana, szerencsémnek fogom tartani minden tölem kitalatásban szolgálai.

Addig is bátor vagyok felkérni mind azon tisztelt egyéniségeket, kik jó francia borokat óhajtanak hozatni, méltóztassanak vélem parancsolni és rendelményeiket bérmentes leveleikben Genf-be hozzám utasítani. **)

Minden tővedés vagy hátramaradás ki kerülhetése tekintetből a megrendelésekben kérem tisztán feltenni a vevő nevét, címét, lakását, a rendelménynek árát, nemét és minőségét, mely uton küldendő, minő cím alatt, melyik spediteurhoz k néli tételte le a pénz és mikor, és végre a vevő minő erejű, zamatu és színű bort szeret leginkább.

Az ily alkalmi megrendelések pontos végrehajtása ígérete mellett az uri közönségnek magát illő tisztelettel ajánlja és bizalmát kéri.

Genf, 16--dik márcz. 1857.

N. K. KAM. *)

*) A Sieb. Bote, P. O. Zeitung, B. P. Hirlap, P. Napló, M. Sajtó s a többi hírlapok t. cz. szerkesztői tisztelettel felkérnek, ezen sorokat lapjukba átvenni.

*) E tisztelt vállalkozó ír iragatét bírjuk Genfből, hogy lapjaink érdekelt borászati cikkeivel emelendi.

*) A borok árjegyzéke szerkesztőségünkél már is megtekinthető.

Ideiglenes cselédrendtartás Erdély nagyfejedelemségre vonatkozólag.

(Folytatás).

30. §. A cseléd odahagyhatja szolgálatát idő előtt és felmondás nélkül:

1) Ha nem képes egészsége megmontása nélkül szolgálatát tovább folytatni. A terhesség magában még nem jogosítja fel a nőséledet szolgálatja odahagyására. 2) Ha a gazda az őt illető fenyték határait úgy hágja át, hogy az által a cseléd egészsége vagy élete veszélyeztetve van. 3) Ha a gazda erköltesen vagy törvénytelen tettekre csábítja, vagy csábítani kíséri a cselédet, vagy ha őt a háziak, vagy a házból ki és bejáró személyekkel szembe ily sugallatok ellen nem védelmezi. 4) Ha a gazda szolgálat időnél tovább tartó hosszu utra készül, vagy hat mértföldnél távolabb eső más helyre megyen állandóan lakni s a cselédet akarja ellen magával akarja vinni.

Ez okokat azonban a közsélegelőjárónak bé kell jelenteni, s ha a gazda azokat tagadná, hitelesen be kell bizonyítani.

Általán nem hagyhatja el a cseléd szolgálatját, közsélegelőjárósági engedély nélkül, kivéve ha szembeütköz élet- vagy más sérelmi veszély forogna fenn.

A 2. és 3. alatt említett esetekben a gazda köteles a cseléd bérét és élelmet a még hátralevő szolgálati időre kiadni, s ha ez egy évnegyednél tovább tartana legálabb egy évnegyedre kárpótolni.

Az 1. és 4. alatt említett esetekben csak a kilépés időpontját követelheti bérét és élelmet.

31. §. Azonban egész évre terjedő szerződés után hat héti, különben pedig tizennégy napi felmondás mellett is hagyhatja oda a cseléd szolgálatát idő előtt: 1) ha a nőséled férjhezmenetelre, a férfi pedig saját gaddalodás vagy iparüzlet kezdésére kedvező alkalmat kap. a melyet a szolgálatidő kitöltése által elszalasztana. 2) Ha örökség átvétele vagy más fontos ügy szükségessé teszi, hogy a cseléd huzamosabb ideig más helyen tartózkodjék. 3) Ha a szolgálatba lépés után beállott körülmények változása következtében a cseléd szülei gazdaságuk vagy iparüzletük felügyelete, vagy ápolásuk végett reá szorulnak, s a visszahívással nem várhatnak a szolgálatidő elteltéig.

E körülmények is bejelentendők a községi előjárósághoz és a gazda ellenmondása esetében hitelesen bebizonyítandók. A közsélegelőjáróság engedélye nélkül nem szabad a cselédnek eltávoznia.

E szabály megtartása mellett sürgetős esetekben még a hat héti és illőleg tizennégy napi felmondási határidő eltelte előtt is kívánhatja a cseléd elbocsátását, ha maga helyébe más alkalmas cselédet állít s avval a bér és élelmezés iránt ez időre egyezkedik.

32. §. Oly cselédek, kik bebizonyítottképen szolgálatukat roszul, hanyagul és kedvetlenül teljesítik vagy különben szolgálati viszonyaikkal meg nem egyezőleg viselkednek oly czélból, hogy az által a gazdát a megtárgyalt elbocsátásra erőltessék, különösen szigorúan megbüntetendők és szolgálati kötelességük pontos teljesítésre szigorúan rászorítandók.

33. §. A gazda, ki törvényes ok nélkül (29. §.) valamely cselédet a szolgálat idejének kitelése előtt elbocsát, nem köteles tethetik ugyan akaratja ellenére annak ismét felvételére, de azonban köteles nékie a bér és élelmet a még hátralevő szolgálati időre, és ha ez egy fertály évnél tovább tartana, egy fertály évre megtéríteni.

34. §. Oly cselédek, kik a szolgálati időnek kitelése előtt törvényes ok nélkül önkényűleg elhagyják a szolgálatot, a közsélegelőjárónak feleltendők, ez által illőzöndők, és a gazda kívánságára erőszakkal is a szolgálatba visszavezetésre szorítandók.

Azok egyebiránt kellően megbüntetendők, és tartoznak a tilos szolgálatból eltávozásuk által okozott kárt megtéríteni.

De ha a gazda a megszökött cselédet nem akarja ismét felvenni, akkor ő helyébe egy más cselédet szögödthet, és a megszököttől az azáltal okozott több költségek megtérítését követelheti.

Az, ki egy cselédet, kiről tudja, vagy a körülményekből sejtienie kellett, hogy megszökött, szolgálatba felveszen, nekie szállást ad vagy tartózkodást enged, kellően megbüntetendő, és tartozik a gazdának a cseléd megszökése által okozott kárt, mind szintén egy más cselédnek felvétele által okozott több költséget a megszököttel egyetemleg megtéríteni.

A cseléd könyvről.

36. §. Minden cseléd lassa el magát egy cselédkönyvvel. Egy gazdának sem szabad oly cselédet, kinek nincs cselédkönyve, különbeni büntetés alatt felvenni. A cselédkönyv a szolgálatba lépés alkalmával a gazda által őrizet végett átveendő.

A cselédkönyv, ha se a szögödésrei jogositvány tekintetében, se különben valami akadály nem forog fenn, járási hivatalról vagy az önállólág mint olyan működő városi tanácstól a 6 k belyegdíj és a készitési költségek megfizetése mellett fog kiadati.

Ha ez nem egyszersmind a cseléd lakhelyének politikai hatósága (thoni hatóság), akkor az a cseléd kérésére a cselédkönyv kiszolgáltatására való felhatalmazásért az előbbihez forduljon.

Azon cselédeknek, kik olyan tartományokból jönnek, hol cselédkönyvek nem léteznek, azoknak utazási bizonyítványaik alapján a lakhelyök politikai hatóságától fognak azok kiadati.

A kiadott cselédkönyvekről egy pontos folyjegyzést kell vinni.

37. §. A cselédkönyvek közokmányok. Ki azokat utáncsinalja, vagy ki tovább utaztatás végett egy idegen cselédkönyvet használ, vagy saját cselédkönyvét ily czélra egy másnak átengedi, avval a büntető törvénykönyv szerint fognak banni.

38. §. A szolgálatból kilépéskor a gazda a cselédkönyvet a szolgálati bizonyítvánnyal együtt a bizonyítványnak a cselédkönyv rovataiba leendő beiktatása végett a közsélegelőjárónak átadandja, mire aztán ez utóbí névre aláírása után a szolgálati bizonyítványt magánál vissza fogja tartani.

A bűsegről, ügyességről, szorgalomról és erkölcsi bizonyítvány csak annyiban beiktatandó, ha az a cseléd iránt kedvezőleg szól.

De ha az az egyik vagy másik tulajdonra nézve nem kedvező, akkor az illető rovat csupa vonásokkal töltendő ki.

Ha a gazda nem kedvező bizonyítványt vádokon és gyanuokon alapszik, akkor az illető rovat-csapat vonásokkal töltendő ki.

Ha a gazda nem kedvező bizonyítványt vádokon és gyanuokon alapszik, melyeket a közsélegelőjáró a cseléd kérésére tott nyomozás következtében alátalannak talál, akkor ez utóbí a rovatot a nyomozás eredménye szerint, de mindazáltal ezen

határozott megjegyzéssel, „lett nyomozásnál fogva“ töltheti ki. A gazda, ki valamely cselédnek tudva egy igazságtalan bizonyítványt ad, az ebből eredhető hátrányérti jóállás fenntartása mellett illően megbüntetendő.

39. §. Ha egy cselédkönyv elvész, arról a politikai hatóságnál, melynek kerületében a cseléd tartózkodik, jelentés teendő. Az a fennforgó körülményeket tartozik szorosan kinyomozni, és a mennyiben ezen nyomozás a veszesség iránt semmi kétséget nem enged, egy új cselédkönyvet kiadni, vagy ha az elvesztett cselédkönyvet egy más politikai hatóság adta volt ki, az újnak kiadását ennél kieszközölni.

Az új cselédkönyvben tisztán megjegyzendő, hogy az másolat.

(Vége következik.)

K Ü L F Ö L D.

Anglia. Az angol lapok folyvást számítgatják a pártoknak a jövő parlamentbeli viszonylagos erejét. Az eredmény a szabadelvű párt fényes diadalát constatairozza, de egyszersmind a jelen kabinet elé is kiszabja jövő eljárását. Miszerint ez a közvélemények oly világosan nyilvánult hangulata tekintetéből, szükségképen haladó, nem pedig halogató politikát kövessen, különben megfog bukni. Ápril 11-kén este, Palmerston lord szálalásán hosszas minisiteri tanács tartott, s kétségkívül itt lőnek megállapítva a minisiteri program alapjait. A jelszó: a China elleni háborúnak erőlyes folytatása, több hadihajó, fegyvertár, a hadseregnek új szervezése sat. A parlamenti reformmal nincs kedve a kabinetnek sietni, egy évre legalább elég dolgot adand a felhalmozott bilék eligazítása, bank, büntetőrendszer, egyház sat. s a nemzet figyelmét egy nagy háboru vévén igénybe, ennek folyása alatt magokban elhalnak a választási mozgalom kellemetlen utóvonaglásai.

Russell lord barátai jelentik, hogy ha a kormány a pünköszt szünet előtt nem terjesztene elő hivatalosan reform-törvényt, a whigek főnöke maga fogja a kezdeményezést magára vállalni. Legalább érdekes vitákra számíthatunk az ülésnek kezdetén, ha nem hihető is a whigek sikere.

A China elleni hármasszövetségi terv csakugyan valószínű fog, mint látszik. Amerikából jelentik ugyanis, hogy az ottani angol követ, Napier, ajánlatokat tett az Egyesült-államok elnökének az iránt, hogy az Egyesült-államok közreműködjenek Angol- és Franciaországgal a China ellen tervezett hadivallalatokban — s e közreműködést bizton várhatni.

A persa-öbölben levő hajóraj csatlakozni fog Chinában Seymour admirál lófogójához. E szerint, a Chinában levő összes angol tengeri erő 68 hadihajóból álland.

Egy angol lap igen jellemző modorban Palmerstont a szüz Erzsébet királynővel hasonlítja össze. Ez uralkodónő az tette az angol nemzet hagyományos kedvenczévé, hogy elveiben hajthatatlan volt. Zsarnok volt ugyan sok tetteiben, de lelke túl angol volt, s éppen e nemzetiesség volt kormányzatának nagy titka. Sőt mondhatni, nem annyira bel, mint külügyi politikája volt az, mi részére a nép szeretetét megnyerte. Elődeink — mond a fennirt lap — ép oly büszkék voltak, mint királynőjük, és mindent eltűrtek volna azon fejedelemtől, ki velők születet büszkeségét kielégíté az által, hogy Angolország elleneivel mindig kész volt dacolni. Magaviselete lehetett olykor helytelen, de erőltlen sohasem; már pedig egy angol politikájában akkor is, mint most, a gyöngeség megbocsáthatlan hiba. Alattvalói meggyőződtek, hogy ő becsüli őket s egyszersmind hizeleg nekik. Olykor engedni is tudott. Victoria királynő alatt az erőteljes, de egyszersmind egészen nemzeti politikának ép annyi kilátása van magát megkedveltetni, mint Erzsébet királynő alatt, és ezen alapszik Palmerston lord nemzetisége.

A „Times“ párisi levelezője ezt írja: „Stambuli legújabb hírek szerint a porta a Dunafejedelemségek egyesítését mostanság nem ellenezné oly nagyon, mint eddig. Kész volna ugyanis abba beleegyezni, hacsak főségi jogát nem hánjták, s az egyesített tartományok jövőben is évi adót fizetnek.“ Jó lesz e hírek valószínűsítését a párisi kuforrás mellett máshonnan is elvárni. Legalább bécsi politikai körökben nem tudnak semmi oly hírt, mely ama tudósítást erősíthetné. Valóban azt is kellene mondanunk a portáról, hogy van ugyan lova, de nincs kocsisa, ha önön vesztére oly könnyen fogadhatná el a Francia és Oroszország párfogolta tervet.

A peiliták vezérei Disraeli, Gladstone meg vannak választva, de a vezérlétek alatti nyájából majd egy sem. A manchesteri iskolát pedig az utolsó emberig elfűtla a választási fergeteg.

Franciaország. A „Journal des Debats“ keményen vitáz az ultramontan szellemű Univers-vel, melynek nagyon fenn esett, hogy Párisban protestans iskolának is szabad létezni s a polgári hatóság meg nem tiltotta ezen iskolának katolikus gyermekeket is befogadni. „A katolikus vallás türelmetlen védői közt — mond a J. des Debats — vannak bizonyos írók, kiknek vitája különös Örömet szemlélik, ha kath. templomok és iskolák-

épülnek protestans államban; és ha a törvény azt tilalmazza, mint Svédországban, akkor e miatt panaszkodnak. Egészen megváltozik a dolog, ha Franciaország jó kérdésbe. A különhitűek nem építhetnek egy templomot, egy iskolát, a nélkül, hogy ez botrányul ne tünjék fel a tulbuzgó írók előtt. Azt hitetik el, hogy szabadságuk más szabadságának elnyomásában áll, s azt, mit az emberiesség nevében kérnek hitsorsosai számára, megtagadják benn polgártársaiktól, kik azt a törvény nevében követelik. Az igazságszerető lelkek miként örvendhetnének az ily ellenmondásoknak? Azonban a törvény előtti egyenlőség, — melyet, úgy látszik, ők csak türnek, — Franciaország szokásába ment át mind a mellett is, s eddigelé mindazon támadások, melyeket ez elv ellen intéztek, ezt a nemzet előtt csak sérthetlenebbé és kedvesebbé tevék.

Ventura atya volt a böjti napok prédikátora a tuileriák kápolnájában. Lángelmű beszédeiben sok kemény igazságot mondott szembe a nagy hatalmu császárnak s udvarnépének. Hogy olykor a zsinoron is tul csap, azt ... a demokratából ultramontaná lett olasz szónoknál el lehet nézni. Ápril 5-én miután azt mutogatta, hogy az emberi hatalmak sokkalta alább állanak a papi hatalomnál, visszatért kedvencztárgyához, miszerint a hatalommal felruházottaknak szükség, hogy a vallásosság és erény példányait ragyogjanak a nép előtt. Szent igaz; hanem az „Österr. Ztg.“ szerint, pater Ventura nem átalá azt is mondani, miszerint a nép az ő forradalmaival készen áll, a gondviselés nevében leczkét adni a helyes utról eltérő hatalmaknak.

Törökország. Bukuresti levelezőnk után közölve a bukuresti választó-bizottmány programjának pontjait, most alkalmunk vana „Nord“ után a jassy-i bizottmány nyilatkozványát is közölhetni. Ez következő pontokból áll: 1. A fejedelemségek egyesítése a magas porta jogainak tiszteletben tartása mellett, régi szerződéseink szellemé és szavai szerint. 2. A fejedelemségek területének semlegesége. 3. A fejedelemségek jogainak s főleg autonómiájának tiszteletben tartása ugyanazon szerződések szellemé és betűje szerint. 4. Az államfő örökossége. 5. A törvényhozó hatalomnak egyetlen gyűlésre bízása, mely az összes nemzet érdekeit képviseli. 6. A fejedelemségekben lakó idegeneknek az ország törvényei alá vetése. 7. Elismerése a fejedelemségek azon jogának, hogy saját érdekeik szerint kereskedelmi szerződéseket köthessenek. 8. Mindez a békeszerződést aláírt hatalmak együttes biztosítéka alatt.

A montenegroi tanácselnök Petrovics György f. hó 12-kén Bécsből Cattaróba utozott, hogy onnan csillapítólag hasson saját pártíveire, a kik fenyegető állást vettek a Mirko kormányával szembe. Danilo fejedelemtől is szigorú parancs érkezett Párisból helyettesítéshez, hogy kerüljön mindent, mi újabb viszályra lehetne alkalmul. Ugy látszik, mintha Dani fejedelem s nagybátyja György között kibékülés volna készülöben. Ez utóbbi Párisból a fejedelem segédtsíztje Wukovicstól olyszerű levelet kapott, hogy a montenegroi ügynek rendezését a nagy hatalmak diplomatiái tárgyalásra méltatták volna. F. hírt megerősíti a „Hamb. Börs. H.“ bécsi levelezője, melyszerint Bourqueney b. a francia kormánytól utasítva van, hogy az ausztriai kabinettel tanakodjék a montenegroi kérdés fölött. A sz. pétervári kabinet, mint mondják, semmit sem akar tudni azon föltételekről, melyek alatt a mi Danielnak a porta véduri hatalma alá kíván helyezkedni. Amde a francia béke-császár, ez ügyben is játszani kívánván a kezébe jutott európai közbenjárásági szerepet, eltökélte a porta és Montenegro közt egyezményt hozni létele az osztrák kabinet közrehatásával, s a portát rávenni azon engedményekre, melyeknél fogva Danilo Törökországhoz vazall-viszonyát elismerni kész leend.

Olaszország. Az angol kabinet Cavourt, a szárd mindenhatót, engedékenységre intette Ausztria irányában. Hiteles tudósítás szerint Cavour gróf, a Turinban levő francia ügyvivő előtt kinyilatkoztatta volna, hogy ő szives örömet beleegyeznék egy Franciaország közbenjárása alatt történő kiegyenlítésbe, ha ausztriai részről is kilátás nyujtatnék arra, hogy az ily közbenjárás kísérletnek valóban eredménye lesz. Ugy látszik, hogy most ennek következtében egy Walewsky gróf által felajánlott közbenjárási terv van függöben, mely nem sokára határozottabb alakot ölhet magára.

Spanyolország. A szélső pártok több helyen nyugtalanságokat akarnának előidézni; ezért a csapatmozgalmak Castiliában és Riojában. — Montemolin gróf értesülve, hogy néhányan pártívei közül Spanyolországban a polgárháboru tüzet ismét szítani szándékoznak, tudatá londoni és párisi barátaival, hogy ilyeszeri szándék sem politikájával, sem érületével nem fér össze, s nem kívánja, hogy sikertelen harcchoz fogjanak. A grófnak ezen fontos lépése azon meggyőződéséből látszik elárulni, hogy Oroszországnak sikerülend a spanyol királyi családát kibékíteni.

— Cadixi tudósítások szerint, Amelia Felipa spa-

nyol hajó, mely chinai kivándorlókat szállított, borzasztó mézárások színhelye volt. Tíz hónap óta ez a hatodik hajó, melyen a chinaiak az európaiakat lenaszározták. Ezen hajók közül kettő angol, kettő francia és egy hollandi volt.

A mexicói ügy tárgyában az angol kabinet kinyilatkoztatta a spanyol kormánynak, miszerint hevesli ugyan Spanyolország eljárását ez ügyben, ohajná mégis, hogy a viszálynak békés kiegyenlítése történjék.

A spanyol királyné teljes és általános amnestiát adott mindazoknak, kik bármiképen résztvettek a kéutolsó év alatt előfordult carlistai fölkelések és összesküvésekben. E kibocsátvány arra látszik mutatni, hogy Narvaez ez idő szerint saját állását eléggé megszilárdultnak érzi s ellenei irányában váltig játszhatja a nagylelkűt.

Dánia. A dán kabinetnek a német nagyhatalmak részéről adott határidő állítólag f. hó 18-kán volt lejárandó. A kabinet fogta magát és lemondásával sietett a németeknek engedés elől elvonulni, hogy jó dán honfiak hírében maradjon meg a nép előtt. Fő oka még is ily hirtelen leköszönésének az volt, hogy a nagyhatalmak pártolásához nem vala többé reményök.

A dániai ministerkrisisről írják, hogy a király a ministerek leköszönését már elfogadta. E kabinetcsere nem fog egészen befolyás nélkül lenni a fennforgó német-dán huzalkodásra.

U J P O S T A.

A China küldöttrendkívüli biztos, Elgin lord, utasításához képpent a chinai császártól következő öt engedményt kíván: A külkereskedés számára megnyitott kikötők számának kilenczre emelése; Pekingben kereskedelmi testület felállításá ugyanazon alapon, mint az orosz követség; katonai állomások létesíthetése az angol consulok minden székhelyein; erősített állomások elfoglalása Shanghai, Hongkong és Canton városokban angol helyőrség által, melynek száma előre meghatározottnék; s végre a hadihajókra nézve felhatalmazás, a part-tenger akármely pontján horgonyt vethetni. Mit mond e pontokra a menyei birodalom főura, s mit mond még inkább a hatalmas angol hajóhad fenyegető közelgésére, azt előre megmondani teljes lehetetlen, nem lévén elégé ismerve a pekingi udvarnál uralkodó befolyások. Anynyi való, hogy China is készül tehetsége és tudományához képpent, de az még se valószínű, hogy győzzön valaha egy európai hadsereg felett, ha ez egyedül angolból állana is, a francia és éjszak-amerikai segélynek elmaradtával, mely még eddigelé nem látszik egészen biztosnak.

Párisban van öröm; van lótas-futás az orosz vendégek miatt. Constantin, Totleben, Lüders, ki ne ismerné e neveket, s az utolsónak talán még személyét is. Sha van öröm s pompás vendégség és mindennemű fényűzés, czeremonia, van adó is elég a népen; most a szekereket akarják megadóztatni, holnap majd jönnek a lovak, holnapután az arany, ezüst szerszámok, s így tovább, míg a fényűzés végső határpontja — a bugyogóviselésre is adó lesz vetve.

Franciaországban még sokáig lesznek olyan emberek, a kiket el kell fogatnia a kormánynak, mert nézete szerint nem jóban járnak; fogatja is őket egymásra. Így husvét vasárnapja és hétfője közti éjen közel háromszáz embert fogtak el, többi közt néhány olaszt is.

Az angol parlament ápril 30-kán fog az alsóházi elnök választása végett összeülni.

Danilo vladika ápril 17-kén meglátogatta a török követet.

A „Patrie“ megczáfolja, mintha Napoleon herceg nem akarna Constantin herceg elé menni Toulonba. Napoleon herceget orosz érzelm hiányával vádolták, illő e vádat innepélyesen megczáfolni.

Egy közelebbi hír szerint a Mehemet bey parancsnoksága alatt álló cserkeszek az oroszokat ismét megverték.

A Persiával kötött szerződés végre megérkezett Teheránba, de hat hét előtt nem ratificálják.

A Dunafejedelemségek ügye jelentékeny fordulat pontjára jutott, és a mennyiben a Porta is eddigi unio-ellenes nézetét módosítani látszik. Ezen változást, mint mondják, a fejedelemségekből visszatérő portabiztosok jelentései idéztek elő, s ha Stambulban egyenesen nem pártfogolják is az uniót, de ellene sem szegülnek többé, s a párisi szerződés határozománya szerint a divánok, „szabad nyilatkozása“ elé akadályt nem gördítenek. Mióta Anglia magatartása is ez ügyben kétesnek látszik, a portának át kellett látnia, hogy siker nélkül küzdene az unio ellen.

Sajtó hiba: Közelebbi lapunk vezércikkébe 2-dik hasáb 8 sorban 80. helyett 55. olvasandó.

Bécsi bűrén. Ápril. 18-kán Magyar urb. pap. 80. Nemzeti közlőn 84^{13/16}. Arany 7^{3/4}. Ezüst 4^{1/2}.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.

Mai számunkhoz egy félv melléklet van csatolva.